

ИЗДАТЕЛСТВО „ФЮТ“

ЗАСТРАШЕНИТЕ ЖИВОТНИ

Съдържание

Използвайте 3D очилата на страниците, отбелязани с този знак!

В сянката на човека	4
Променящият се животински свят	6
Жертви на лова	8
Крехко равновесие	10
Изчезващата дива природа	14
Експлоатирането на моретата	16
Пришълци	18
Уязвимите острови	22
Глобално затопляне	24
Живи колекции	26

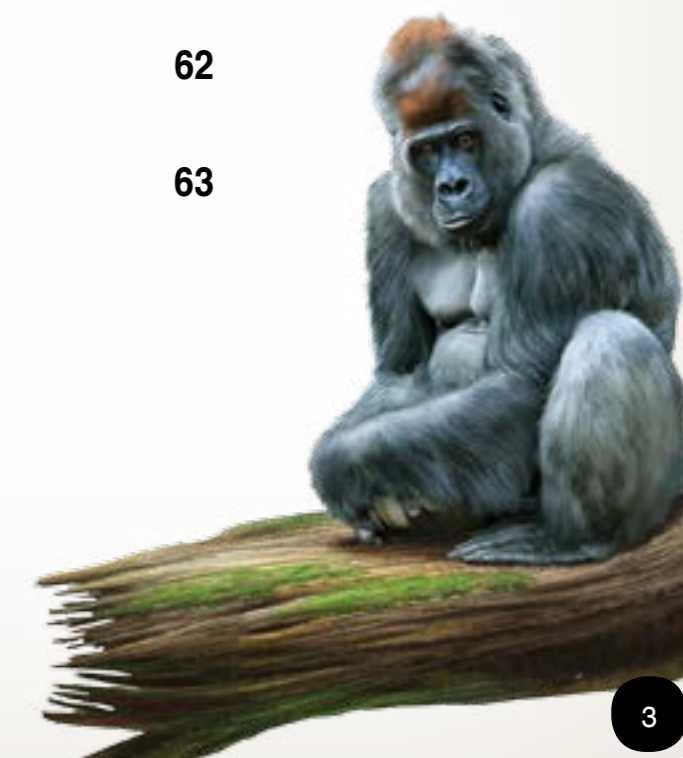
ЗАСТРАШЕН ЖИВОТИНСКИ СВЯТ	42
Европа	44
Африка	46
Азия	50
Австралия	52
Северна Америка	56
Южна Америка	58
Океани и крайбрежия	60

ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ	28
Национален парк „Йелоустоун“	30
Големият бариерен риф	32
Национален парк „Мадиди“	34
Езерото Байкал	36
Дунавската делта	40

ПРИРОДОЗАЩИТНИ ОРГАНИЗАЦИИ	62
Речник	63

В сянката на човека

Дългата и гъста козина предпазва овцебика (мускусния бик) от студа и ветровете в тундрата. Дори и през зимата той не мигрира, за разлика от всички други едри растителноядни бозайници в

местообитанието му. В тундрата на Евразия овцебикът изчезнал още в праисторически времена, в Северна Америка числеността му е намаляла поради прекомерния лов.

В последните десетилетия овцебикове от Северна Америка се разселват на различни места в евразийската тундра. Поради сходните климатични условия те се аклиматизират много успешно и в момента стадата им там наброяват 25 000 екземпляра. Ловът на овцебикове е забранен във всички страни.

Променящият се животински свят

Загубата на местообитания, глобалното затопляне и замърсяването на въздуха са довели до изчезването на златната крастава жаба в Коста Рика през 1989 г.

Маврицийският дронг (dodo) е едра нелетяща гълъбова птица. Бил разпространен само на остров Мавриций в Индийския океан. Бил изстребен напълно заради месото му. За последно жив екземпляр е видян през 1662 г.

ШЕСТОТО МАСОВО ИЗЧЕЗВАНЕ НА ВИДОВЕ

Изчезването на видове е присъщо на живата природа и еволюцията. Фосилната летопис показва, че в дългата история на Земята несметен брой видове са се появявали и са изчезвали за по-кратък или по-дълъг период от време. Учените смятат, че по естествени причини, движещи еволюцията, годишно изчезват от един до десет вида. Този темп на изчезване се нарича фон. Но има и масови измирения, когато скоростта на изчезване на видове е много по-голяма от обичайната. През последните 550 милиона години е имало пет такива масови измирения. Сред възможните причини за това може да са падане на астероиди на Земята, вулканска свръхактивност, дълготрайни климатични промени. При така нареченото Пермско измиране за 60 000 години са изчезнали 96% от водните и 70% от сухоземните видове. При последното масово изчезване преди 65 милиона години измрели повече от една шеста от всички съществуващи дотогава видове, сред които и динозаврите. Напоследък се затвърждава мнението, че се намираме в етапа на шестото масово измиране. То става десет пъти по-бързо, отколкото всички предишни масови измирения. Изчислено е, че ако продължи със същия темп, до края на XXI в. половината от видовете гръбначни животни ще изчезнат завинаги. Зебрата квага (изчезнала през 1883 г.), тасманийският вълк (изчезнал през 1936 г.) и яванският тигър (изчезнал през 1976 г.) са само три от 320-те вида сухоземни гръбначни животни, изчезнали през последните 500 години.

Гомфотериите са изчезнали хоботни бозайници, господствали из блатата на Евразия, Африка и Северна Америка в периода отпреди 13.6 допреди 3.6 милиона години. Изчезнали поради климатичните промени.

Коалата се храни само с евкалиптовите листа и съществуването ѝ зависи от оцеляването на евкалиптовите гори.

БИОРАЗНООБРАЗИЕ И ЕВОЛУЦИЯ

Земята се е образувала преди около 4.5 милиарда години и оттогава бавно, но непрестанно се променя. На планетата не съществувал живот в продължение на милиони години. Първите организми възникнали преди около 3.8 милиарда години, едва след като се образували океаните. Постепенно природните условия на Земята се променяли, изменяли се и организмите, за да се приспособят към промените. Колкото един организъм е по-приспособен, толкова по-вероятно е да оцелее и да предаде на своите потомци качествата, които осигуряват оцеляването му. Така в продължение на милиони години и на много поколения организмите постепенно се изменят, в резултат на което се появяват нови, по-развити видове. Този процес се нарича еволюция.

През дългата история на Земята континентите променяли местоположението си, климатът многократно се променял, а заедно с него – и растителността. Настъпвали периоди на горещо и влажно време, на повсеместни засушавания или на обширни залеждания. Някои видове не успявали да се приспособят към промените и изчезвали. Други постепенно се изменяли и след дълги години ставали родоначалници на нови видове. Благодарение на еволюцията днес всяко кътче на нашата планета е населено от невъобразимо разнообразни растения, гъби и животни.

БОЗАЙНИЦИТЕ

Знанията си за историята на живота в голяма степен дължим на останките от гребни организми, които били затрупани от наноси и под тежестта им в продължение на милиони години се вкаменили. Такива образувания се наричат вкаменелости, или фосили. Учените днес ги откриват сред пластове пресован пясък и тиня, превърнали се в скали. Въз основа на фосилната летопис може да се проследи еволюцията на различни групи животни. За бозайниците например е установено, че са произлезли от група влечуги преди около 220 милиона години.

Съвременните бозайници са три групи: енопроходни, торбести и плацентни. От тях най-гребни са енопроходните. Представени са от ехидните и птичелювките, които са разпространени само в Австралия и съседните ѝ острови. Те снасят яйца като своите предшественици влечугите, но изхранват малките си с мляко, отделено от гръдните жлези на женските.

Повечето съвременни бозайници са плацентни – малките им се раждат достатъчно развити, след като продължително се развиват в тялото на майката. Торбестите бозайници са по-близкородствени с яйцеснасящите, отколкото с плацентните. Вероятно те са възникнали преди повече от 100 милиона години в Америка и някои проникнали в Европа и Азия, тъй като тогава континентите са били свързани. Други се придвижили на юг към Австралия през Антарктида, която тогава била много по-топла. Австралия се отделила от Антарктида преди около 40 милиона години, когато там плацентните бозайници все още не се били появили. Поради това там торбестите продължили да еволюират самостоятелно. В Америка, Европа и Азия ранните енопроходни и торбести бозайници измрели – вероятно не са издържали конкуренцията на плацентните. В Америка оцелели само торбестите опосуми.

Степите и горите в Нагикорш, Унгария, са едни от последните в Европа автентични лесостепни местообитания.

ВСЕ ПОВЕЧЕ ХОРА, ВСЕ ПОВЕЧЕ ХРАНА

Първите хора бродели от място на място и се прехранвали с лов на див животни, риболов и събиране на ядливи растения. Те живеели в малки общности, в хармония с природата и не предизвиквали необратими промени в природната среда. По-късно предците ни се научили да обработват земята, да отглеждат растения и животни. Вече можели да си осигуряват по-изобилна храна и се установили в постоянни селища. Осигурената храна дала на хората сигурност и свободно време. Някои от тях се специализирали в различни занимания – възникнали занаятите и търговията.

Числеността на населението започнала да нараства. Но това налагало да се произвежда повече храна, което на свой ред изисквало повече земя за засяване на растения и за паша на добитъка. За да си осигурят земя за обработване, за селища, за мини, електроцентрали и фабрики, хората изсичали гори, разоравали степи и прерии, пресушавали мочурища и блата. Така природните местообитания на дивите животни се съкращават и условията им за живот се променят. Особено в последните 200 години всичко това става с ускорени темпове, продължава и днес.